

การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย

Development of Strategic Administration and Management of Basic Education Schools in the Aging Society of Rimkhongwittaya School Chiang Rai Province

ธีระศักดิ์ โนชัย¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ เวชชะ² ดร.สมเกียรติ ตุ่นแก้ว³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวดี อุปปินใจ⁴
Teerasak Nochai¹ Asst. Prof. Dr.Pravet Wetcha² Dr.Somkiet Tunkaew³ And Asst. Prof. Dr.Suwadee Ouppinjai⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย โดยมีกระบวนการในการวิจัยตามคำถามการวิจัยคือการศึกษาศาสนา การจัดการศึกษาและเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในเขตพื้นที่ ชายแดนของจังหวัดเชียงรายในสังคมสูงวัย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงผสมผสานแบบ Explanatory Sequential Research Design เก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ รายงานผลการจัดการศึกษาในช่วงปี 2557 ถึง 2561 การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย กราฟ ในการวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญ และการศึกษาพัฒนา ยุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย สอดคล้องกับสังคมสูงวัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยในทัศนคติกระบวนการ AIC (Appreciation Influence Control) ใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญแก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 46 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อสรุปประเด็นสำคัญ และสรุปผลจากการระดมสมอง และการสังเคราะห์และสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการจัดการศึกษาและเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย พบว่า ด้านคุณภาพผู้เรียน อยู่ในระดับ ควรปรับปรุง ทางด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ อยู่ในระดับ ดีมาก และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ อยู่ในระดับ ดีมาก และปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการศึกษาและการบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน หลักสูตรสถานศึกษามีความทันสมัย มีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ วัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการเรียนการสอน

2. การศึกษาพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียน ริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย ที่สอดคล้องกับสังคมสูงวัย พบว่า ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของผู้เรียนในสังคมสูงวัยที่ชุมชน ประกอบด้วย ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรมและตระหนักในความสำคัญของการ

คำสำคัญ: การพัฒนายุทธศาสตร์, การบริหารและการจัดการ, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, สังคมสูงวัย

¹ดร.ศาสตรศุภกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

¹Doctor of Education Program in Educational Administration. Chiang Rai Rajabhat University.

^{2,3,4}อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรศุภกิจบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

^{2,3,4}Course teacher in Doctor of Education Program in Educational Administration Chiang Rai Rajabhat University.

*ผู้ติดต่อ, อีเมลล์: ธีระศักดิ์ โนชัย, teerasak_t102@hotmail.com

รับเมื่อ 21 กรกฎาคม 2563 แก้ไข 23 สิงหาคม 2563 ตอรับ 26 สิงหาคม 2563

ดำรงชีวิตในสังคมสูงวัย ส่วนการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านประสิทธิผล ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านกระบวนการภายใน ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการเรียนรู้และพัฒนา

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the of Development of Strategic Administration and Management of Basic Education Schools in aging society of Rimkhongwittaya School Chiang Rai Province. There is a research process based on the research question, the study of educational management conditions and the important factors affecting the quality of administration and management of basic education schools. By using the Explanatory Sequential Research Design integrated research method, collecting data from secondary sources, including education management reports from 2014 to 2018, in-depth interviews Group conversation. Data were analyzed by using percentage, mean and graph for analyzing important content. And the study of development of strategic management and management of basic education schools in border areas in Chiang Rai province that are consistent with the aging society by using participatory action research using AIC (Appreciation Influence Control) using a specific sample group to provide important information to the administrators, teachers, and related parties, amount 46 people. Collect information from the workshop to summarize the key points and conclusions from the brainstorming. And the synthesis and summary as essays.

The results revealed that:

1. Educational management conditions and important factors affecting the quality of basic school administration and management in aging society of Rimkhongwittaya School Chiang Rai Province, it is found that the quality of learners should be improved in the administrative and administrative processes. The management is at a very good level and the learning management process that is student-centered is very good and the important factors affecting Education and administration and management of basic education includes executive leadership. Community participation the school curriculum is modern. With target Vision and mission Organizational culture that focuses on teaching and learning

2. The study of development of strategic management and basic school management aging society of Rimkhongwittaya School Chiang Rai Province that is consistent with the aging society, it is found that the desired future image of the learners in the elderly society in which the community consists of learners Skills needed in the 21st century. Learners are virtuous. Ethics and recognizes the importance of living in an aging society as for the development of strategic management and basic education institution management, consisting of 4 strategies consisting of Strategy 1 Effectiveness Strategy 2: Strategy for satisfaction of those involved. Strategy 3 Internal Process Strategy and Strategy 4: Learning and Development Strategy

Keywords: Development of Strategic, Administration and Management, Basic Education Schools, Aging Society

ภูมิหลัง

เมื่อโลกมีการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะสาขาการแพทย์และสาธารณสุขที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างมาก จึงส่งผลให้อัตราการเกิดลดลง ประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น และสัดส่วนของผู้สูงอายุมีมากขึ้นตามไปด้วย จนในสภาวะปัจจุบันของโลกพบว่าในปี 2018 ประชากรของโลกมี 7,633 ล้านคนในจำนวนนี้เป็นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปประมาณ 990 ล้านคนหรือ คิดเป็นร้อยละ 13 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งถือว่าเป็น “สังคมสูงวัย” มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (2562, หน้า 4) กล่าวว่า ส่วนในประเทศไทยพบว่า ปี 2562 ประชากรไทยมีจำนวน 66 ล้านคนในจำนวนนี้เป็นประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป 12 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 18 ของประชากรทั้งหมด ส่วนในจังหวัดเชียงรายมีประชากรจำนวน 1,282,544 คน พบว่ามีจำนวนผู้สูงอายุ จำนวน 180,002 คน คิดเป็นร้อยละ 14 ซึ่งถือว่าเป็นสังคมผู้สูงอายุและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม

จากปัญหาดังกล่าวการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นปัจจัยหนึ่งในการแก้ปัญหา การจัดการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญ การศึกษาเป็นพื้นฐานของมนุษย์ในการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำความรู้มาพัฒนาตนเอง สังคม เศรษฐกิจ และเพื่อความทัดเทียมกับความเป็นสากลแห่งสังคมโลก โดยจะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 ระบุว่า” การศึกษาต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 มาตรา 8 ได้ระบุว่า การจัดการศึกษาให้ยึดหลัก ดังนี้ เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเห็นได้ว่าการศึกษาให้เด็กได้มีสำคัญต่อมนุษยทุกคน และช่วงวัย ประกอบกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560, หน้า 12) ได้กล่าวว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ดังนี้ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพดำรงชีวิตอย่างเป็นสุขสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, หน้า 24-26) ได้ระบุว่า มุ่งเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ จะเห็นได้ว่าจากนโยบายของสถาบันทางการศึกษาให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาโดยในการจัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในทุกพื้นที่ทั้งในพื้นที่ชนบทและชายแดนโดย จะเป็นโรงเรียนที่มีความสัมพันธ์กับชุมชน และเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ของชุมชน โดยบทบาทหลักของโรงเรียนคือการเตรียมความพร้อมในการสร้างเยาวชนสู่สังคมในอนาคต สอดคล้องกับ ชีววัฒน์ นิจนตร (2528, หน้า 10) ได้ระบุว่า โรงเรียนมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนโดยตรงมีหน้าที่ให้การศึกษแก่ ประชาชนทุกเพศ ทุกวัยและทุกอาชีพ โรงเรียนต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชนเป็นใหญ่ มีการจัดบริการด้านต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้ามาใช้ประโยชน์ และมีการสำรวจความต้องการและศึกษาปัญหาของคนในชุมชน เพื่อร่วมกันหาทางแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้น

จากสถานการณ์ในสังคมสูงวัยในปัจจุบัน พบปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมคือ ผู้สูงอายุถูกทิ้งจากครอบครัว โดยประชากรกลุ่มวัยแรงงานจะเข้าทำงานในพื้นที่ที่มีเศรษฐกิจที่ดี และจะให้กลุ่มเด็กในวัยเรียนอยู่กับผู้สูงอายุภายในชุมชนเมื่อถึงวัยทำงานจะทิ้งให้ผู้สูงอายุอยู่โดยลำพัง จึงก่อให้เกิดเป็นปัญหาต่อสังคม จากปัจจัยดังกล่าวทำให้จังหวัดเชียงรายจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโรงเรียนจังหวัดชายแดนภาคเหนือปีงบประมาณ 2560-2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 (2560, หน้า 5) ได้ระบุว่า ความคาดหวังในการพัฒนาการบริหารราชการด้านการศึกษาของจังหวัดเชียงรายด้านผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาโดยมีข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์คือ ผู้เรียนต้องมีการอาสาทำงานให้ผู้อื่น ด้วยกำลังกาย กำลังใจและกำลังสติปัญญาด้วยความสมัครใจ และส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรม

ที่สร้างความสามัคคีปรองดองที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชนและสังคม รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสังคมและ
สาธารณประโยชน์ของโรงเรียนและชุมชนด้วยความเต็มใจจะเห็นได้ว่าสิ่งที่คาดหวังของจังหวัดเชียงใหม่คือการ
การสร้างผู้เรียนที่มีคุณภาพด้านวิชาการและมีคุณธรรมจริยธรรม และอยู่ในสังคมของผู้สูงวัยและในสังคมเอื้ออาทร
ประกอบกับการเป็นผู้มีจิตอาสาทำงานเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ต่อโรงเรียน ชุมชน และสังคม

ดังนั้นโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหนึ่งซึ่งอยู่ในชุมชนและมีบทบาทในการพัฒนาคนสู่สังคม
ในอนาคต จึงต้องมีการปรับบทบาทของการจัดการศึกษาทั้งทางด้าน ผู้เรียน กระบวนการบริหารและการจัดการ
และการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมสูงวัย สอดคล้องกับ ศิริวรรณ
อรุณทิพย์ไพฑูริย์ (2557, หน้า 39) ได้ระบุว่า แผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2565-2584) ซึ่งรองรับอีก 30 ปี
ข้างหน้า ที่ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุเกิน ร้อยละ 30 จึงขอเสนอ “นโยบายเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของประเทศไทย”
ที่เป็นเชิงรุก โดยมีการกำหนด ยุทธศาสตร์ที่ 4: การพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ โดยมีกลยุทธ์ในการพัฒนาบุคลากร
มีอาชีพด้านผู้สูงอายุ เริ่มจากการพัฒนาการเรียนการสอนด้านนี้ ตั้งแต่ระดับโรงเรียน ซึ่งเป็นหลักสูตรพื้นฐาน
เพื่อส่งเสริมให้ลูกหลานดูแลผู้สูงอายุเบื้องต้นภายในครอบครัว และระดับสายอาชีพ เพื่อนำไปประกอบอาชีพ ดังนั้น
โรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงต้องมีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ในการรองรับสังคมสูงวัย

โรงเรียนริมโขงวิทยา เป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในตำบลริมโขง อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงรายเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ใน
สภาพสังคมสูงวัย โดยมีผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 13.23 ของประชากรในตำบล โดยคาดว่าจะในปี จะมีอัตราของผู้สูงวัย 2568
สูงถึงร้อยละ 18 ของประชากรทั้งหมดในตำบลริมโขง

ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องทบทวนและพิจารณาว่าการที่จะพัฒนาการบริหารและการจัดการ
สถานศึกษาจะต้องทำอย่างไร จึงได้ศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย เพื่อให้โรงเรียนสามารถพัฒนาและรองรับการเปลี่ยนแปลง
ในอนาคต

คำถามการวิจัย

1. ในช่วงปีการศึกษา 2558-2561 การบริหารและการจัดการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของ
โรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย มีคุณภาพอยู่ในระดับใด และมีเหตุปัจจัยสำคัญอะไรบางที่มีผลต่อคุณภาพของการ
บริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย
2. ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในพื้นที่ชายแดนของจังหวัด
เชียงรายที่สอดคล้องกับสังคมสูงวัยในช่วงปี 2562-2566 ควรเป็นอย่างไร และจะทำให้บรรลุผลตามภาพอนาคต
ที่พึงประสงค์ของโรงเรียนริมโขงวิทยาควรมียุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ในสังคมสูงวัยของโรงเรียน
ริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย
2. จัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงรายที่สอดคล้องกับสังคมสูงวัย
ในช่วงปี 2562-2566 ควรเป็นอย่างไร และจะทำให้บรรลุผลตามภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของโรงเรียนริมโขงวิทยาควรมี
ยุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการสังเคราะห์เนื้อหาเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา ยุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย ได้ดังภาพประกอบ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบการวิจัยและมีวิธีดำเนินการวิจัยโดยกำหนดไว้ 2 ขั้นตอน โดยมุ่งตอบคำถามการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาและเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในเขตพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาและเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย คือ ฝ่ายบริหารครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยใช้การสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในเขตพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงรายในสังคมสูงวัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย คือ ฝ่ายบริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน ผู้นำทางศาสนา หน่วยงานมั่นคง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลริมโขง

และองค์การบริหารส่วนตำบลริมโขง จำนวน 46 คน โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) ในการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงรายที่สอดคล้องกับสังคมสูงวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาและเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย ได้แก่ แบบบันทึกคะแนนผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน แบบสัมภาษณ์เชิงลึกประเด็นการสภาพการจัดการศึกษาการบริหารและการจัดการสถานศึกษา และการสัมภาษณ์เชิงลึกประเด็นการเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย ได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการระดมสมองและเทคนิคกระบวนการ AIC (Appreciation influence Control)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาและเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย โดยใช้การวิจัยแบบผสม Explanatory Sequential Research Design ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ฝ่ายบริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 57 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลโดยแบบบันทึกคะแนนผลการประเมินคุณภาพผู้เรียน และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แนวคำถามประเด็นการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย กราฟและการวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญแล้วสรุปเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ฝ่ายบริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มเยาวชน ผู้นำทางศาสนา หน่วยความมั่นคง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลริมโขง องค์การบริหารส่วนตำบลริมโขง จำนวน 46 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลโดยการประชุมเชิงปฏิบัติการระดมสมองและเทคนิคกระบวนการ AIC (Appreciation influence Control) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดย การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการประชุมปฏิบัติการเพื่อสรุปประเด็นสำคัญและสรุปผลจากการระดมสมองการวิเคราะห์เชิงอุปนัย การสังเคราะห์และสรุปเป็นความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าร้อยละ (Percentage)
2. ค่าเฉลี่ย (Mean)

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพการจัดการศึกษาและเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย

1.1 สภาพการจัดการศึกษาการบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย

ด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้านความสามารถ อ่าน การเขียนการสื่อสาร และการคิดคำนวณของนักเรียนในภาพรวมทั้งหมดของนักเรียนโรงเรียนอยู่ในระดับ ดี ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมี วิเคราะห์ญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนของนักเรียนในภาพรวมทั้งหมดของนักเรียนโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมของนักเรียนในภาพรวมทั้งหมดของนักเรียนโรงเรียนอยู่ในระดับดี ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารของนักเรียนอยู่ในระดับ ดี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร สถานศึกษาของนักเรียนอยู่ในระดับ กำลังพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ในการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน ของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 และ มัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในระดับกำลังพัฒนา ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนของนักเรียน ทั้งโรงเรียน ในภาพรวมทั้งหมดของโรงเรียนอยู่ในระดับ กำลังพัฒนา ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการในภาพรวมทั้งหมดของโรงเรียนอยู่ในระดับ ดีเลิศ และการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในภาพรวมทั้งหมด ของโรงเรียนอยู่ในระดับ ดีเลิศ

1.2 เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดม.สูงวัย ของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย

เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดม.สูงวัย ของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ ผู้บริหารมีจรรยาบรรณและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา มีหลักสูตรสถานศึกษาที่ชัดเจน การนำ เทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการข้อมูลข่าวสาร การจัดโครงสร้างการเรียนการสอน มีการสร้างความร่วมมือภายในองค์กรและเครือข่ายทางการศึกษา การวัดผล และประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหาร ครูและชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนพัฒนาสถานศึกษา โรงเรียนมีการ กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย

ปัจจัยจุดรั้ง ได้แก่ อัตราการว่างของบุคลากรไม่เพียงพอ งบประมาณในการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ การปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและตรงกับความต้องการของชุมชน วัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ ไม่เพียงพอ เทคโนโลยีทางการศึกษาไม่เพียงพอ จำนวนนักเรียนลดลง การนำเสนอข้อมูลและข่าวสารที่ไม่เป็นปัจจุบัน โรงเรียนขาดวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการเรียนการสอน ขาดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในองค์กร การเปลี่ยนแปลงนโยบาย ทางการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและตามสภาพจริง ขาดระบบในการบริหารงานที่ชัดเจน และการปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 2 พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดม.สูงวัย ของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย

2.1 ภาพอนาคตกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดม.สูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย สอดคล้องกับสังกัดม.สูงวัย

ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของนักเรียนในสังกัดม.สูงวัยที่ชุมชนและสังคมต้องการ ประกอบด้วย ผู้เรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อ่านออกเขียนได้ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน นักเรียนมีทักษะที่จำเป็น ในศตวรรษที่ 21 เช่น มีทักษะในการวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิเคราะห์ญาณ และแก้ไขปัญหา คิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิง นวัตกรรม ความร่วมมือ การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ ทักษะในการสื่อสารและการรู้เท่าทันสื่อ ความเข้าใจในความ แตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี ทักษะทาง อาชีพและการเรียนรู้คุณธรรม ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีคุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งตระหนัก ในความสำคัญของการดำรงชีวิตในสังกัดม.สูงวัย

2.2 พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียน
ริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย

การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียน
ริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงรายประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์ด้านประสิทธิผล ประกอบด้วยโครงการต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ
1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสู่ศตวรรษที่ 21 2. โครงการจัดการเรียนรู้ภูมิปัญญาและองค์ความรู้ท้องถิ่นสู่ชั้นเรียน
3. โครงการพัฒนาจริยธรรมผ่านกิจกรรมสาธารณประโยชน์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ยุทธศาสตร์ด้านความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องประกอบด้วย 1) สำรองความ
พึงพอใจและความร่วมมือของผู้ปกครอง หน่วยงาน และชุมชน 2) โครงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์
3) โครงการค่ายเยาวชนรุ่นใหม่ในสังคมสูงวัย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์ด้านกระบวนการภายใน ประกอบด้วย 1) โครงการพัฒนาหลักสูตร
เพื่อรองรับสังคมสูงวัย 2) โครงการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับอาชีพและการปฏิบัติตนในสังคมสูงวัย

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ประกอบด้วย 1) โครงการพัฒนาความรู้
ตามสาขาวิชา 2) โครงการนิเทศ 360 องศา 3) โครงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา
4) โครงการปราชญ์ทรงคุณค่าสู่การพัฒนาสังคมสูงวัย และ 5) โครงการโรงเรียนชุมชนศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการจัดการศึกษาและเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานในสังคมสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า สภาพการบริหารและการ
จัดการสถานศึกษาด้านคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนริมโขงวิทยา ปี 2557-2561 คุณภาพผู้เรียนด้าน ผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษาของนักเรียนโดยใช้เกณฑ์การประเมินจากร้อยละของนักเรียนระดับดีขึ้นไปในภาพรวม
ทั้งหมดของโรงเรียน อยู่ในระดับ ควรปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับ พัชรี หอมรินทร์ (2560, หน้า 142-143) ได้ศึกษาสภาพและ
แนวทางการบริหารเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกลุ่มโรงเรียนลานกระบือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยพบว่า สภาพการบริหารเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนของผู้เรียนต่ำ เนื่องจากสภาพโรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนและห่างไกลส่วนกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญในภาพรวมทั้งหมดของโรงเรียนอยู่ในระดับ ต่ำมาก ในด้านตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ
และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับ ต่ำมาก ซึ่งสอดคล้องกับ Foster (1998, p. 2394) ได้วิจัยเรื่องทัศนะของผู้บริหาร
โรงเรียนและครูที่มีต่อการปฏิบัติงานโรงเรียนประถมศึกษาเมืองซานฟรานซิสโกโดยศึกษาการบริหารงาน 6 ด้านตามทัศนะ
ของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า การบริหารงานเรียงตามลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อยดังนี้ การพัฒนาหลักสูตร
และการสอน กิจกรรมนักเรียน การบริหารงานบุคลากร โครงสร้างขององค์การ ความสัมพันธ์ของชุมชน อาคารสถานที่
และการเงินอุดหนุน ซึ่งจะพบว่าสภาพการจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนเป็นสำคัญ
ส่วนปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการบริหารและการจัดการคือ ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และ
พันธกิจ สอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย วัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการเรียนการสอน การสนับสนุนจาก
หน่วยงานทางการศึกษาภายนอกที่ให้การช่วยเหลือทางวิชาการ การประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
การระดมทรัพยากรเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการรายงานผลการจัดการศึกษาให้ผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอ
จะส่งผลต่อการจัดการศึกษาที่ดี สอดคล้องกับ วราภรณ์ ลวงสวาส (2561, หน้า 189-196) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1 พบว่า การบริหารงานภายในโรงเรียนขนาดเล็กต้องเน้นไปที่งานเป็นสำคัญ โดยเอางานเป็นตัวตั้ง มีระบบการบริหารงานที่ชัดเจน คือ มีการวางแผนงานที่ดี มีแผนปฏิบัติการ มีการกำหนด วัตถุประสงค์พันธกิจ ค่านิยม และเป้าหมายร่วมกัน และพยายามไปให้ถึงเป้าหมาย ภายใต้ข้อจำกัด ภายในบริบท ของตนเองสอดคล้องกับ Edmonds (1979, pp. 117-119) ได้ศึกษาเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการที่ดี คือ มีภาวะผู้นำในการบริหารงานที่เข้มแข็ง (Strong administrative leadership) คาดหวังให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (High expectations for children's achievement) มีบรรยากาศเป็นระเบียบเหมาะแก่การเรียนรู้อากาศ (An orderly atmosphere conducive to learning) เน้นการให้เด็มาซึ่งทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่าน การพูด ทักษะทางคณิตศาสตร์ (Emphasis on basic skills) และมีการติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างบ่อยครั้ง (Frequent monitoring of pupil program)

2. พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ภาพอนาคตที่พึงประสงค์ของนักเรียนในสังกัดสูงวัยที่ชุมชนและสังคมต้องการ ประกอบด้วย ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น อ่านออกเขียนได้ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษและภาษาจีน และมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ อำไพ โงงค์เยาว์ (2560, หน้า 133-134) ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสม ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 2 การพัฒนาบุคลากรในศตวรรษที่ 21 องค์ประกอบที่ 3 การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ทางด้าน การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในเขตพื้นที่ชายแดนของจังหวัดเชียงรายในสังกัดสูงวัยมี 4 ยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ด้านประสิทธิผลยุทธศาสตร์ด้านความพึงพอใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์ด้านกระบวนการภายในและยุทธศาสตร์ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับ ประภาพร จันทร์ศรี (2559, หน้า 210-225) ได้ศึกษา กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนประถมศึกษาพบว่า กลยุทธ์หลักที่ 1 เร่งสร้าง “ต้นแบบ” พอเพียง กลยุทธ์หลักที่ 2 ภาคีเครือข่ายและสังคมมี “เอกภาพ” กลยุทธ์หลักที่ 3 หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้มุ่งสร้างความ “เข้มแข็ง” และกลยุทธ์หลักที่ 4 บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ “พอเพียง”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย เป็นการศึกษานอกระบบในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องมีการปรับตัวและมีการเตรียมความพร้อมในการปรับสถานศึกษาเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

1.2 ผลจากการศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสูงวัยของโรงเรียนริมโขงวิทยา จังหวัดเชียงราย สามารถนำไปใช้กับสถานศึกษาที่มีบริบทหรือมีความแตกต่างของบริบทหรือขนาดของสถานศึกษาเพื่อปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การบริหารและการจัดการของโรงเรียนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่อยู่ในเขตพื้นที่ของจังหวัดเชียงรายเพื่อนำไปใช้วางแผนการจัดการศึกษา รวมทั้งปรับและการจัดการสถานศึกษา โครงสร้างองค์กร และการควบคุมองค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมสูงวัยในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการประเมินขยายไปสู่หน่วยงานย่อยในสถานศึกษาแต่ละระดับที่มีตัวบ่งชี้วัดผลงานของหน่วยงานย่อยในองค์กร เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- ศิริวัฒน์ นิจนตร. (2528). *การศึกษากับการพัฒนาชุมชน*. กรมการฝึกหัดครู, หน่วยงานนิเทศก์. กรุงเทพฯ: ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ.
- ประภาพร จันทร์คมี. (2559). *กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ประถมศึกษา*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัชรี หอมรื่น. (2560). *สภาพและแนวทางการบริหารเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในกลุ่มโรงเรียนลานกระบือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2562). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: פריןเทอริ.
- วรารัตน์ ลวงสวาส. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริวรรณ อรุณทิพย์ไพฑูรย์. (2557). *ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อรองรับสังคมสูงอายุของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. (2557). *รายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของโรงเรียนริมโขงวิทยา ประจำปี 2557*. เชียงราย: สำนักงาน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. (2560). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพการศึกษาโรงเรียนจังหวัดชายแดนภาคเหนือปีงบประมาณ 2560-2564*. เชียงราย: สำนักงาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ*. กรุงเทพฯ: ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2575*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- _____. (2561). *รายงานการศึกษาไทย พ.ศ. 2561 (Education in Thailand 2018)*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- อำไพ รงค์เยาว์. (2560). *รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- Edmonds, R.R. (1979). *Effective schools for the Urban poor*. Educational Leadership.
- Foster, C.R. (1998). *Psychology for Life Adjustment*. Chicago: American Technical Society.